

Pesachim Sources 55

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד ב

בהדי דקשריף ליה ליתנהי מיניה - משום דלר' יהודה דאמר חמץ בשריפה אפרו מותר דתניא בפ' בתרא דתמורה (ד' לד.) כל הנשרפין אפרן מותר וקס"ד בהדי דקשריף ליה ליתנהי מיניה אבל לרבנן דאין מצותו בשריפה והוי מן הנקברים דאמרין בפרק בתרא דתמורה אפרן אסור ופשיטא לדידהו דבהדי דקשריף ליה אסור ליהנות ממנו.

מגן אברהם סימן תמג ס"ק א

א (פמ"ג) אסור בהנאה. מדאורייתא (רמב"ם פ"א) ומ"מ אינו עובר בבל ירא' עד הליל' רק על מצו' עשה דתשביתו (מ"מ פ"ג):

ט"ז אורח חיים סימן תמג ס"ק א - ב

(א) (פמ"ג) ב' שעות קודם. הטעם משום יום המעון דאדם עשוי לטעות ב' שעות כיון שאין שמש זורחת:
(ב) (פמ"ג) אסור גם בהנאה. בטור כתב ואם קידש בו אשה אינה מקודשת ונ"ל דזהו שמיירי בחמץ בין לרש"י ורמב"ם ובין לר"ת שמביא ב"י דאין פלוגתא בין רש"י לר"ת אלא בתרתי דרבנן דהיינו קודם סוף ו' שהזמן ההוא מדרבנן וחמץ נוקשה שהוא דרבנן אפי' בזה לא חיישינן לקדושתו ולר"ת דוקא בחדא דרבנן דהיינו או הזמן או החמץ וחדא דאורייתא אבל בתרתי דרבנן חיישינן לקדושתו וא"כ הוה דברי הטור כאן לכ"ע דלא כב"י שכתב דכאן כתב אליבא דרש"י ורמב"ם אלא שהטור בא"ע ס"ס כ"ח כתב דאליב' דהרא"ש לשיטת ר"ת הזמן עיקר ואזלינן בתריה אי הוי דאורייתא או דרבנן והוא צריך עיון ויתבאר שם בסייעתא דשמיא:

מקור חיים (לר"י מליסא) באורים סימן תמג ס"ק ג

[ג] עד שלישי היום. עיין מגן אברהם ס"ק ג' עד והלבוש כתב לחשוב מהנץ החמה וכו'. טעם מחלוקתן נראה, דתליא אם נאמר כתירוצא קמא דהש"ס [פסחים יב, א] דאדם טועה ב' שעות עיין ט"ז ס"ק ג', הטעות תליא בשמש, דהא ביום המעון קאמר התם דטעי טפי משום הכי חושבין מהנץ דהשגחת בני אדם הוא כמה נתרחק השמש מהאופק. אבל לטעם הב' דקאמר התם בש"ס משום דד' זמן סעודה לכל היא נוכל לומר דזמן סעודה הוא אחר ד' שעות מעלות השחר.

רבינו חננאל מסכת פסחים דף יג עמוד א

אמר רב נחמן אמר רב הלכה כר' [יהודה] ואף על גב דלאכילת חמץ משמע כיון דאמר' כמחלוקת בעדות כך מחלוקת בחמץ ושינויא דשנינן שינויא הוא ממילא שמעי' דהלכתא נמי כר' יהודה בעדות:

רמב"ם הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ט

ואסרו חכמים לאכול חמץ מתחלת שעה ששית כדי שלא יגע באיסור תורה, ח ומתחלת שעה ששית יהיה החמץ אסור באכילה ובהנייה כל שעה ששית מדברי סופרים ושאר היום משביעית ולמעלה מן התורה. שעה חמישית אין אוכלין בה חמץ גזרה משום יום המעון שמא יטעה בין חמישית לששית, ואינו אסור בהנייה בשעה חמישית, לפיכך תולין בה תרומה ולחם תודה וכיוצא בהן מחמץ שהוא קדש לא אוכלין ולא שורפין עד שתגיע שעה ששית ושורפין הכל.

לחם משנה הלכות חמץ ומצה פרק א הלכה ט

ועוד קשה דלכאורה משמע דכמחלוקת בכאן בחמץ כך מחלוקת שם בעדות כדאמרו שם בגמרא ומשמע דאם רבינו פסק כאן כר"י דאוכלין כל ארבע ובחמש גזרינן דטעו אינשי כולי האי א"כ היה לו לפסוק כן בעדות ואנן אשכחינן שכתב בסוף פ"ב מהלכות עדות עד אומר בשתי שעות ביום והשני אומר בשלש שעות היה עדותן קיימת שדרך העם לטעות בשעה אחת אבל אם אמר האחד בשלש והשני אמר בחמש עדותן בטלה ע"כ. א"כ הרי שם פסק כר"מ. מיהו הא לאו קושיא היא כלל דלאו הך בהא תליא דאע"ג דהוא פסק כר"מ דסבר דלא טעו אינשי כולי האי מ"מ כאן בחמץ פסק דטעי בין חמש לשבע גזירה משום יום המעון כדאמר רבא בגמרא ובעדות לא שייך הך טעמא דבדקינן להו לעדים אי הוה יום המעון אי לא ועוד דעדים זריזים הם להך מילתא אף על גב דלא ס"ל עדות לזריזים מסורה מ"מ בהא הם זריזים וכ"ת מ"מ למה פסק כר"מ בעדות נגד ר"י דהלכה כר"י לגבי ר"מ נ"ל משום דבמתניתין בריש היו בודקין הזכרו דברי ר"מ בסתם ולא אמרו שם דברי ר"מ ואם כן הלכה כסתם משנה

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת פסחים פרק א משנה ד

[ד] אמר ה' שבעת ימים שאור לא ימצא בבתיכם, למדנו מכאן שחובת ביעור חמץ לפני השבעה ימים בהחלט, כדי שיהיו שבעת הימים מתחלתן ועד סופן לא ימצא בהן חמץ. ואמר ביום הראשון תשביתו שאר מבתיכם, הנה ידענו שהוא יום ארבעה עשר, והיה ראוי להיות ביעור חמץ מתחלת יום ארבעה עשר, אלולי אמרו אך ביום הראשון, כי אך אינו אלא מיעוט, כאלו מיעט ואמר זה שאמרתי ביום הראשון אינו מתחלת היום אלא ממקצתו. ומכלל הרמזים לזה הכלל המקובל כלומר שביעור חמץ במקצת יום ארבעה עשר הוא אמרו יתעלה לא תשחט על חמץ דם זבחי, ובא בקבלה שזה המקצת מתחלת שעה שביעית. והכל מודים שמתחלת שעה ששית אסור מדבריהם, הרחקה מאסור תורה. ומחלוקת ר' מאיר ור' יהודה, שר' מאיר אומר אוכל כל זמן שמוותר לו להאכיל. ור' יהודה אומר לא יאכל בחמש שעות גזרה משום יום המעון שאפשר שיפול בו טעות בשעה. והלכה כר' יהודה.

רש"י מסכת פסחים דף כא עמוד א

אין הכרעת שלישית מכרעת - דעת שלישית היא זו, שבית שמאי ובית הלל לא הזכירו לגלות דעתם דניהו חיישין לתקלה כלל, דאי הוה אמרו הכי, בית שמאי אומרים: בין בבית בין בשדה חבל תשפך, ובית הלל אומרים: בין בבית בין בשדה תיעשה זילוף, ואתה בא להכריע ולומר, בבית - כבית הלל, בשדה - כבית שמאי, הויה הכרעה, אבל השתא, דלא הזכירו בית ושדה - טעמא אחרינא הוא, ולא משום תקלה, ור' ישמעאל חייש לתקלה, והיינו תנאי.

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד א

אין הכרעת שלישית מכרעת - פ"ה הואיל ולא הזכירו בית שמאי ובית הלל בית ושדה א"כ טעמא אחרינא הוא ולא משום תקלה ולר"י נראה אף על גב דטעמא דבית שמאי משום תקלה לא חשיב הכרעה לפי שלא גילו הראשונים דעתן לחלק בין בית לשדה שלא הזכירו בדבריהם אחד בית ואחד שדה וכן פ"ה לעיל גבי ר"ג לאו מכריע הוא והיה דקולי מטלניות בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טמא דברי ר"א ר' יהושע אומר בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן טהור ר"ע אומר מן המוכן טמא שלא מן המוכן טהור וחשיב ליה בפ' כירה (שבת לט: ושם) הכרעה שהרי גילו ר' אליעזר ור' יהושע דשייך לחלק בין מן המוכן ובין שלא מן המוכן והיה דפ' כיצד מברכין (ברכות מג:): דקאמר ב"ש מברכים על השמן וקאמר ר"ג אני אכריע שמן זכינן לריחו זכינן לסיכתו הדס לריחו זכינן לסיכתו לא זכינן וקאמר רבי יוחנן הלכה כדברי המכריע לאו משום דמכריע גמור הוא אלא מפרש ונותן טעם לדבריו ותדע דאי מכריע הוא למה הוצרך לפסוק הלכה כמותו הא כבר א"ר יוחנן בפרק כירה הלכה כדברי המכריע וק"ל לפי זה דהכא מאי איריא הכרעה שלישית שאין הכרעה תיפוק ליה דהכרעת תלמיד לאו הכרעה היא כדאמר בפ' כירה (שבת לט:): ארבי עקיבא ור"ח פ"י הכרעת שלישית דור שלישי דהיינו הכרעת תלמיד כדאמר בפ' כירה.

רבינו חננאל מסכת פסחים דף כ עמוד ב

והלכה כב"ה ואף על גב דאמר ר' ישמעאל בר' יוסי אני אכריע וקיימא לן כל מקום ששנים חלוקים ואחד מכריע הלכה כדברי המכריע ר' ישמעאל תלמיד הוא ולא חשיב ר' ישמעאל בר' יוסי לאכרועי דהא ר' יוסי אביו של ר' ישמעאל שאמר שמועה זו משמו תלמיד שלישי לגבי ב"ה וב"ש הוא לכשתחשוב מרבן יוחנן בן זכאי שהוא תלמיד להלל עצמו עד ר' יוסי אתה מוצא אותם שלשה ר' יהושע ור' עקיבא ור' יוסי ולא עדיף ר' ישמעאל לאכרועי על ב"ה וזהו שאמר אין הכרעת שלישי מכרעת ושמועה זו בהגוזל זוטא ופרקי' בפ' ראשית הגז תנא ר' ישמעאל בר' יוסי משום אביו ארבע שנאמר וארבע צאן תחת השה תניא אמר רבי אלמלא דבריהם דברי תורה ודברי ברבי קבלה אנו דברי ברבי שומעין וכל שכן שדבריהם דברי קבלה ודברי ברבי דברי תורה והאמר מר אין הכרעת שלישית מכרע' אמר ר' יוחנן מפי שמועה אמרוה מפי חגי זכריה ומלאכי: ור' האי ז"ל היה אומר בקבלה כי אינה הכרעה אלא בזמן ששנים חלוקים ואחד מכריע כאחד מהן שנמצאו שנים ואחד מכריע והלכה כרבים אבל בזמן שאומר חצי דברי זה וחצי דברי זה אין זה מכריע טעם שלישי הוא ולפיכך כשאמר ר' ישמעאל בבית תעשה זילוף כב"ה בשדה תשתפך הכל כב"ש אמרו לו הכרעה שלישית היא זו ואין הכרעה שלישי מכרע':

מהר"ם חלאווה מסכת פסחים דף יג עמוד א

ר"ג לאו מכריע הוא. ואף על גב דסתם מתני' דקתני מותר אתי שפיר כותיה הכי אמינא לך דמותר לכל אדם משמע וקאי הכא ומדחי ליה קאי הכא ומדחי ליה.

חדושי הר"ן מסכת פסחים דף יג עמוד א

ר"ג לאו מכריע הוא, הקשה ר"י ז"ל אכתי לימא הלכתא כרשב"ג דסתם לן תנא כוותיה מדקא תני מותר, וכי תימא דמספקא ליה אי דיקי לשון מותר או לא מ"מ לא הוה ליה למימר הלכתא כר"י, דאי לא דייקי' מותר סתם לן תנא כר"מ, ואי דיקי' ליה סתם לן כר"ג, ותי' דאאי בעית אימא קא סמיך, ולי ודאי אי לא דיקי' מותר סתם לן כר"מ דלברורי מילתיה דר"מ לא צריך כלל אלא למסתמה לדר' מאיר ודלא כר"י אבל אי דיקי' מותר נהי דכר"ג שייכא מ"מ לא אתא דלא כר"י, ואפשר דתנא אתא לאשמועין דאפי' ר"ג מודה לר"י דישראל מאכיל כל חמש וכמו שמפרש זה בריש כ"ש בס"ד ומ"ה אפשר דלא ה"ל לרב לאימועי מלמפסק כר"י.

ספר הישר לר"ת (חלק החדושים) סימן שמב

+פסחים י"ג א' (ס' רנ"ז, ע"ג) [כ"ז ב']+

האי לאו סתמא היא. כלומר משבשתא היא וליכא למיקם מאן תנא דתני לה היא סתמא (ר' מאיר) דאי ר' יהודה הא איכא חמש דאינו אוכל ומאכיל. ואי ר' מאיר (ורשב"ג) [ור"ג] קשיא מותר דמשמע כל שעה שמותר לאכול מאכיל דהיינו כל שיש [ד] לדברי הכל שורפין בתחלת שש. ושינוייה דמשני רבה בפר' כל שעה דמשמע שמותר לאחרים כגון לכהנים ומוקי לה כרבן גמליאל (ו)לא סבירא ליה לרב נחמן. (דכל שעה דמשמע לכל אדם מן התורה) הילכך לא מיתוקמא אליבא דרבן גמליאל. והיינו דלא פריך ליה ולימא מר הלכה כרבן גמלי' דסתם לן תנא כוותיה אלא דהוה ליה מכריע.

תוספות מסכת פסחים דף כא עמוד א

לימא מתניתין דלא כר' יהודה - אף לפי המסקנא לא אתיא כר' יהודה אלא הכי קאמר לימא מתני' דלא כר' יהודה אלא כר' מאיר ומסיק דכר' מאיר נמי לא אתי.